

الهام سلامت‌نیا، مجری طرح ملی سبا از ضرورت تغییر فرهنگ مصرف با آموزش به کودکان می‌گوید

مادران، مدیرانرزی خانه می‌شوند

در طرح آموزشی سبا، کودکان به‌ازای صرفه‌جویی در مصرف پاداش دریافت می‌کنند

گفت‌وگو

سمه‌افشین‌فر
گروه گزارش

انرژی شریان اصلی توسعه و پایداری هر کشور است اما چند سالی است که صنعت انرژی کشورمان از مشکل ناترازی رنج می‌برد و کارشناسان برای حل این مشکل راهکارهای متعددی را پیشنهاد داده‌اند. یکی از افرادی که در این زمینه تلاش‌های بسیاری کرده، الهام سلامت‌نیا، مهندس برق و مجری طرح ملی سبا است. به گفته او، چند سالی است که ناترازی، رنگ خطری صدماتی است که در زمینه انرژی با آن مواجه هستیم.

این کارشناس از لزوم تغییر فرهنگ مصرف سخن می‌گوید و معتقد است نیازمند یک انقلاب فرهنگی در بحث مصرف هستیم. به گفته سلامت‌نیا، انرژی‌بخشی داشته باشد و به کاهش مصرف منجر شود. با این دغدغه، او طرح ملی سبا را طراحی و اجرا کرده است. سبا مخفف سفیران بهینه‌سازی انرژی است؛ طرحی که رخداد ملی انقلاب فرهنگ مصرف انرژی در کشور را دنبال می‌کند. پایه اساسی این طرح، بهینه‌سازی مصرف انرژی از روش‌های آموزشی به کودکان و با محوریت مادران است.

چرا وزارت نیرو اصلاح‌الگوی مصرف را به‌عنوان یک‌اولویت ملی در نظر گرفت؟

شدت مصرف انرژی برق در ایران نسبت به میانگین جهانی بسیار بالاتر است. در مصرف برق در میان ۴۶ کشور جهان رتبه اول را داریم. در میزان مصرف آب هم همین وضعیت را شاهد هستیم. در بسیاری از کشورهای به این شکل نیست و بیشتر روی سیاست‌گذاری‌های قیمتی کار کرده‌اند ولی این برای کشور ما چندان مطلوب نیست و باید از روش‌های دیگری به دنبال تغییر فرهنگ باشیم. متأسفانه بیشتر مردم با فرهنگ مصرف صحیح آشنا نیستند، در نتیجه باید فرهنگ مصرف را تغییر بدهیم. فرهنگ‌سازی خصوصاً در نسل جوان و کودکان بشدت اثربخش است.

چرا هر طرف که سرمان را

می‌چرخانیم به مرحله هشدار

رسیده‌ایم؛ اگر بیهوده هشدارها

توجه نکنیم چه پیامدهایی برای ما

خواهد داشت؟

به نظر همه در زندگی خودشان این

ناترازی‌ها را با گوشه‌ت و پوست خود

احساس کرده‌اند. ما هر چقدر هم که

در بحث تولید موفق باشیم چون تولید،

تابعی از مصرفی است که در کشور اتفاق

می‌افتد، همیشه عقب خواهیم ماند؛

در حالی که با راهکارهای بسیار ساده

می‌توانیم بخش مصرف را مدیریت کنیم؛

متأسفانه در سال‌های گذشته برای این

مورد وقت نگذاشته‌ایم. ما به راحتی

می‌توانیم مصرف خانه را کنترل کنیم.

تصور کنید اصلاح الگوی مصرف در یک

خانه به توسعه این روند به کل کشور ختم

شود، اگر این راه را پیش بگیریم با چالشی

مواجه نخواهیم شد. تمام مشکلاتی که

وجود دارد نیاز به تغییر فرهنگ را برای

ماندنی می‌کند و ما می‌خواهیم در این

مسیر حرکت کنیم.

در طرح سپاه‌بازان به‌عنوان

مدیران انرژی خانه تا کنید بسیاری

شده‌است، چرا زنان را در نظر

گرفته‌اید؟ زنان چقدر در اصلاح

الگوی مصرف انرژی‌گذاری دارند؟

زنان و مادران اولین آموزگاران عشق و

فرهنگ هستند. قبل از اینکه هر محیطی

را بشناسیم، اول با مادر مواجه می‌شویم،

مادری که بر اساس فرهنگ اصیل ما

متولی اولین آموزش‌هاست. در مراحل

بعدی، مدرسه و سیستم آموزشی قرار

دارند، بنابراین مادران باید وارد حیطه

فرهنگ‌سازی شوند و موارد مختلف

آموزشی را به مادران ارائه بدهیم. تمام

این موارد آموزشی با کمک جامعه‌شناسان

و روانشناسان تهیه شده است. منابع

انرژی کشورمان نامحدود نیستند، مادری

که تحمل دیدن سبک‌سختی کودک خود به

ندارد، سختی نوازش را هم نخواهد دید؛

این بهترین نشانه‌ای است که می‌تواند

انرژی‌بخشی ایجاد کند، یعنی مادر به خاطر

نسل آینده و ایران قوی در کنار ما قرار

گیرد. البته این موارد هنوز فقط در

سطح طرح هستند، طرحی که ساختار

هدم‌فندی دارد. مادر می‌تواند با کودک

ارتباط بگیرد و شخصیت او را تغییر دهد،

بنابراین زنان و مادران در سراسر کشور

می‌توانند در این طرح در کنارمان باشند.

در طرح‌های مختلف همواره

به‌مواردی مانند آموزش و

توانمندسازی اشاره می‌شود، چطور

قرار است در این طرح صدای

خودتان را به گوش زنان در سطح

جامعه برسانید و آنان را به سفیران

الگوی مصرف تبدیل کنید؟ برای

توانمندسازی زنان در این حوزه چه

برنامه‌هایی پیش‌بینی شده‌است؟

ما محتواهای آموزشی بانوان را ایجاد

کرده‌ایم. فقط به همین مقدار هم بسنده

نکرده‌ایم و سمنیابرها و سخنرانی‌های

متعددی هم داشته‌ایم. حتی فهرست‌های

بررسی برای سنجش آگاهی زنان در قبل

و بعد از دوره‌ها آماده شده است. در کل

استان‌ها برنامه‌ریزی کرده‌ایم و مانورها

و همایش‌های زیادی برگزار شده است.

در حال حاضر مهم‌ترین بحثی که وزارت

نیرو در حال پیگیری آن است، آموزش

زنان شاغل در ادارات، بر اساس مفاهیمی

است که ایجاد کرده‌ایم. برای حفظ منابع

کشور و اینکه نسل آینده به این منابع نیاز

دارند، فقط به اقدامات جامعه‌شناسی و

روانشناسی اکتفا نکرده‌ایم. در بسیاری از

همایش‌ها، مادران دانش‌دشته‌هایی برای

نوع آینده خودی می‌نویسند. در طرح سبا دو

درخت داریم؛ یک درخت دلنوشته‌های

مادران است که آنها پیام‌های خود را روی

درخت می‌گذارند. اگر پیام‌ها را ببینید

از میزان آگاهی مادران جامعه تعجب

خواهید کرد. وقتی می‌خواستیم طرح

را شروع کنیم، چون زیربنای اجرایی

طرح برای من اهمیت زیادی داشت،

می‌خواستم کسانی در تیم اجرایی باشند

که عشق به ایران در آنها وجود داشته

باشد. به همین دلیل فراخوان دادیم و

نفرات مختلفی از ادارات برق استان‌های

مختلف به ملاحدید مدیریت‌ان عامل به

ما پیوستند و حدود یک هفته با این

افراد مصاحبه کردیم. کسانی که در این

مصاحبه‌ها قبول شدند، امروز با ما در یک

تیم قرار دارند، تیمی که به این کار عشق و

ایمان دارد و با هم و در کنار هم مشغول

کار هستیم.

بخت کودکان در طرح‌های

مطرح شده: آموزش از سنین

پایین از جمله مسائلی است که

همواره جامعه‌شناسان هم به

آن تأکید می‌کنند. در این طرح،

سن شروع آموزش این مسائل به

کودکان به‌عنوان سفیران آینده

چه‌سنی است و چه ابزارهایی را

برای انتقال پیام به کودکان انتخاب

کرده‌اید؟

برنامه‌ریزی برای کودکان از سن

مهدکودک است و تا مقطع متوسطه را

دربرمی‌گیرد. مهدکودک یکی از مهم‌ترین

مقاطع آموزشی کودکان است. در این

دوران، کودکان مقاومت کمتری نسبت

به تغییرات دارند و چون هنوز ساختار

فرهنگی در آنها شکل نگرفته، صحبت‌ها

را گوش می‌دهند و می‌توانیم برای آنها

ساختار فرهنگی صحیحی در نظر بگیریم.

برای انتقال پیام به کودکان ابزارهای

مختلفی را هم طراحی کرده‌ایم. در طرح

سبا سه شخصیت اصلی داریم؛ دختری به

نام «سبا» مخفف سفیر بهینه‌سازی انرژی و

دورویات «سپند» و «سپاس» در این طرح

نقش‌هایی ایفا می‌کنند. «سپند» مخفف

سامانه پایش نور و دماست؛ سنسور نور و

دما دارد و در تبادل سؤال و جواب‌ها بین

این دختر و این رویات، محتوای آموزشی

کودکان شکل می‌گیرد. رویاتی که با سبا

در بخش آب همکاری می‌کند، «سپاس»

مخفف سامانه پایش آب سبا نام دارد که

تداغی گر شاعر سپاس از خدا برای نعمت

آب است. در تبادل سؤال و جواب‌ها،

محتوای آب شکل می‌گیرد و با بازی،

مسابقه و سؤال و جواب تلاش کرده‌ایم

محتوایار منتقل کنیم.

آبان سال گذشته به شکل آزمایشی در

باغ کتاب تهران فضای آموزشی ایجاد

کردیم. در این مکان کودکان در غرفه

«آیا می‌دانید» شرکت می‌کردند. آنجا با

چند روش مثلاً با انیمیشن‌های «هفت

مأموریت ویژه»، به بچه‌ها مصرف صحیح

برق آموزش می‌دادیم. سپس کودکان

با تابلوهایی به چهار اتاق به نام «معما

انرژی» هدایت می‌کردیم. هر اتاق بخشی

از خانه و ساعتی از روز را نشان می‌داد،

بچه‌ها وارد این اتاق‌ها می‌شدند و معمای

انرژی را حل می‌کردند و وارد اتاق بعدی

می‌شدند. در پایان، کودکی که از این

اتاق‌ها خارج می‌شد باید یک سؤال به

سفیر بهینه‌سازی انرژی تبدیل می‌شد و

گواهی‌نامه‌ای دریافت می‌کرد و تصویر او

را روی درخت سبا ثبت می‌کردیم. البته

کتاب‌های آموزشی در سایت طرح سبا

هم قرار دارد و کتاب‌های جدیدی هم

در حال طراحی است که بزودی منتشر

خواهد شد.

مدرسه و خانواده دورکن اصلی

آموزش به کودکان هستند. آیا

بسته‌های آموزشی برای مدارس

ومرکزها نیز در نظر گرفته‌اید

وتعاملاتی با سازمان‌های متولی

کودکان انجام شده‌است؟

تفاهمنامه‌ای بین وزرای نیرو و آموزش و

پرورش داشتیم که امروز از حالت یک

سند خارج و اجرایی شده است. قبل از

جنگ رمضان و در مدت فعالیت مدارس

توانستیم به یک هزار و ۱۱۹ مدرسه برویم

و از نزدیک با سیدم هزر کودک در سراسر

ایران ارتباط برقرار کنیم. محتوای آموزشی

در اختیار آنها قرار می‌گرفت و کلاس‌هایی

برگزار می‌شد. با همکاری گروه‌های

تئاتری که در برخی از شهرستان‌ها

با ما همکاری می‌کنند، در مورد این

موضوعات نمایش‌های عروسکی هم

داریم. حتی با آموزش و پرورش استان‌ها

هم تفاهمنامه‌هایی منعقد شده است.

استانداری‌ها همکاری خوبی با ما دارند.

سال‌های استانداری‌ها یکی به مرکزی

تبدیل شده است که همایش‌ها در آن

برگزار می‌شود و کودکان و خانواده‌ها در

آن حضور پیدا می‌کنند.

در دوره‌ای با باقری و شعار

معروفش «هرگز نشه فراموش

لاسیبا اضافی فراموش» در بین

مردم فراگیر شده بود. به نظر شما

سبایی توانا اینقدر رشد کند که بر

رفتار مصرفی مردم تأثیر بگذارد؟

ما با باقری را به‌عنوان یک شخصیت

شکل گرفته در وزارت نیرو حفظ

کرده‌ایم. در حال حاضر با باقری در حکم

پدر بزرگ سیاست و بچه‌ها بشدت سبا و

رویات‌هایش را دوست دارند، کودکان بارها

انیمیشن‌های سپند را دیده‌اند، این ادامه

مسیر با باقری است.

ما جامعه سالمندان را داریم، برای

اینکه بتوانیم از همه ظرفیت‌های کشور

استفاده کنیم، برای سالمندان هم در

این خبر خوش

را به شما می‌دهم که در حال حاضر ۲۴

سفیر سالمند داریم که با عنوان سفیران

مهر و تجربه که متشکل از بازنشستگان

وزارت نیرو و آموزش و پرورش است در

کتابخانه‌های ما می‌کنند. این افراد با

قدرت روایتگری بی‌نهایت از مباحث

صرفه‌جویی می‌گویند، دوست داریم

حضور این افراد را با گذشته باشیم،

آنها سال‌ها مسئولیت‌هایی داشته‌اند

و می‌خواهیم این مسئولیت را به آنها

برگردانیم، بنابراین از حضور این افراد

استقبال می‌کنیم و ان شاءالله حضور آنها

در طرح سبا مایه برکت باشد.

اجرای این طرح در چه شهرها و

استان‌هایی شروع شده‌است؟

به همت وزارت نیرو و شرکت توانیر در

تمام شهرها و روستاهای ایران طرح سبا

وارد شده است. تعداد سفیران ما افزایش

داشته و در حال حاضر یک میلیون و

۵۰۰ هزار نفر جزو خانواده سبا هستند.

حدود یازده هزار و ۹۴۰ نفر مروج آموزشی

در این طرح مشغول فعالیت هستند.

نحوه فعالیت مروجان آموزشی به این

شکل بوده که نفراتی را آموزش داده‌ایم و

آنها هم رفتار، بعدی را آموزش داده‌اند،

البته در حال تهیه بانک اطلاعاتی هستیم

تا ان شاءالله در اختیار مردم قرار بگیرد.

معانوت زنان و خانواده ریاست جمهوری

هم در حال ابلاغ طرح سبا هستند و این

موضوع بسیار خوبی است، چون ظرفیتی

در کل کشور برای ما فراهم می‌شود،

امیدواریم بر مبنای آن بتوانیم طرح را

گسترش بدهیم.

این طرح بر مبنای یک سری

پژوهش‌ها و مطالعات اجتماعی

نوشته شده است، طرح هاروی

کاغذی‌آیند، اما چقدر می‌توانند

موفق باشند و اینکه اصلاً

شاخص‌هایی برای موفقیت طرح

پیش‌بینی شده است یا خیر؟

باید محتوای متفاوتی تولید کنیم،